

«RESSENYES BIBLIOGRÀFIQUES»

*Josep Bargalló Valls
Montserrat Palau Vergés
Carles Marquès i Virgili
Albert Pujol Codina*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
5712 S. UNIVERSITY AVE.
CHICAGO, ILL. 60637

1968

1969

—RECASENS I VIVES, Daniel: *Estudi lingüístic sobre la parla del Camp de Tarragona*; Textos i Estudis de Cultura Catalana, 11, Curial, edicions catalanes, i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat, 1985. 288 pág.

Daniel Recasens en aquest treball presenta l'estudi més ampli, complet i brillant dels publicats fins ara sobre la parla particular dels habitants de les nostres comarques, és a dir, sobre el nostre dialecte català, enquadrat dintre l'anomenat català oriental central. No és pas el primer cop que l'autor es dedica a l'estudi d'aquest tema (recordi's, per exemple, el seu opuscle *La parla del Camp de Tarragona. (Assaig de síntesi)*, ressenyat al *Recull de treballs-1*), però sí que, i cal insistir-hi, es tracta de l'obra més completa, gosariem a dir la definitiva per ara, del dialecte tarragoní. Des d'un punt de vista estrictament local, ens hem de doldre del fet que Torredembarra no fos una de les viles enquestades per l'autor. (J.B.V.).

—LÓPEZ BONILLO, D.: *Geografia del Camp de Tarragona*. El Balcó. 3. Òmnium Cultural del Tarragonès, Tarragona, 1985. 159 pág. Llibre de divulgació, de divulgació científica i documentada, que omple un buit en la coneixença de la nostra pròpia realitat comarcal. L'autor, doctor en Geografia i professor de l'Escola Universitària de Professorat d'EGB de Tarragona, estudia aspectes geològics, cli-

matològics, hidrogràfics, ecològics i de medi ambient, entre d'altres que poden entrar sota l'epígraf de la geografia, d'arreu del Camp. Dóna diverses dades de Torredembarra i la rodalia del Baix Gaià, a la que considera amb una entitat geogràfica pròpia. (J.BV).

—PI I VIRGILI, Francesc: «Literatura oral al Baix Gaià» a *Estudis altafullencs-9*, Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1985. pp. 7-50.

Pi i Virgili ofereix un interessant recull de nombrosos exemples de literatura oral de la rodalia del Baix Gaià, concretament d'Altafulla, Torredembarra, la Poble de Montornès, la Riera de Gaià, la Nou de Gaià i (un xic incomprensiblement pel que fa a la seva adscripció al Baix Gaià) la ciutat de Tarragona. L'autor publica exemples de literatura oral dels infants, com fórmules i cançons propiciatòries, fórmules i cançons lúdiques, fórmules rituals, automatismes verbals, endevinalles, embarbussaments i parenostres del tió; i de folklore oral dels adults, com fórmules de salutació i comiat, fórmules de conversació, felicitacions, encomanacions funeràries, apotropismes i doxologies, execracions, renecs i expressions alliberatòries, automatismes verbals, fórmules de joc, parèmies, contarelles, oracions guaridores, creences i supersticions, renoms, eufemismes, mimologismes, modismes, cançons de bressol i de falda, entre d'altres. El conjunt és remarcable, especialment per la quantitat d'exemples recollits. Amb tot, hom hi pot trobar alguns capítols incomplets (com ara el dels renoms, que ho és molt) o absents (com la manca de cançons de taverna). Malgrat tot, hem d'insistir que el conjunt és interessant. A tall d'exemple, vegem dues parèmies topogràfiques molt semblants i distintes a la vegada:

«Ferran tan tan
Tamarit tit tit
Altafulla gent de bulla
i a la Torre escarabats»
(recollit a Altafulla)

«Ferran tan tan
Tamarit tit tit
Altafulla mosquitalla
i la Torre flor del Camp»
(recollit a Torredembarra)

Els comentaris hi són obvis, clar. Per cert, que coneixem una altra versió d'aquesta parèmia-cantarella (recollida al Catllar i que no apareix en l'article que comentem):

«Ferran tan tan
Tamarit tit tit
Altafulla gent de bulla
la Riera no tant
Ardenya les morenetes
i el Catllar la flor del Camp»

Els comentaris hi tornen a ser obvis. (J.BV).

—CARDONA I MERCADÉ, Albert: «Tempestes, nevades i pedregades al Baix Gaià» a *Estudis altafullencs-9*, Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1985. pp. 51-66.

Tercera entrega (vegi's ressenyes aparegudes a *Recull de treballs-1* i *Recull de treballs-2* sobre sengles articles sobre climatologia comparada entre Torredembarra i Tarragona, apareguts a les entregues 7 i 8 dels *Estudis altafullencs*) d'Albert Cardona sobre el clima de la nostra sub-comarca. Aquest cop l'autor estudia les tempestes (d'una freqüència de 11,38 vegades/any a Torredembarra en el període 1956-1980), les nevades (de 0,544 en el mateix període) i les pedregades (0,45). El conjunt de tots tres articles conforma un corpus imprescindible que demostra la diferència climatològica de la rodalia del Baix Gaià amb la zona de Tarragona. Insistim que les dades de la nostra rodalia es centren en Torredembarra. (J.B.V.).

—MATEU I BALLESTER, Joan: «Consideracions entorn de la gent de mar setcentista d'Altafulla» a *Estudis Altafullencs-9*. Centre d'Estudis d'Altafulla, Altafulla, 1985. pp. 75-80.

Tot i que aquest treball, com el seu títol indica, se centra en la veïna vila d'Altafulla, hi apareixen algunes dades sobre Torredembarra que creiem interessants. Així, l'any 1737 hi havia a la nostra vila 94 mariners i pescadors, el que significava el 8,6% del total de la zona que va de Sitges a Mont-roig. L'any 1765 eren 220, el 13,7% de la mateixa zona. Pel que fa a patrons, l'any 1786 n'hi havia a Torredembarra 34, el 11,2% del total de Sitges, Vilanova, Tarragona, Altafulla, Cambrils, Vila-seca i la mateixa Torredembarra. Finalment, quant a embarcacions, a la nostra platja n'hi havia l'any 1754 31, el que era el 14,2% de la mateixa zona. Val a dir que en totes aquestes dades, Torredembarra es situa en quart lloc, rera, i sempre per aquest ordre, Sitges, Vilanova i Tarragona. (J.B.V.).

—MARTÍ RAGUE, Lluís: *El amor de Sinibaldo*, Laertes, Barcelona, 1984.

Considerem oportuna la ressenya d'aquest llibre ja que es tracta d'una novel·la històrica sobre els anys centrals de la vida de Sinibald de Mas i Sans (el nét del torrenc Sinibald de Mas i Gas). Es el moment en què l'aventurer barceloní viatja per l'Índia, Filipines i Xina, comissionat (eufemisme d'espia usat a l'època) pel govern espanyol. El llibre és interessant en el sentit d'entreteniment, ja que narra les ventures i desventures sentimentals del protagonisme amb Elisa Gilbert, filla d'un capità anglès i una andalusa. Tanmateix la seva qualitat literària és dubtosa, així com cal remarcar defectes d'estil i un excessiu barroquisme lingüístic. D'altra banda el retrer més important que podem fer és que, tot i tractant-se d'una novel·la històrica, hom pot trobar-hi errors, especialment en els antecedents familiars del protagonista, que és allò que més ens interessa des d'una perspectiva purament

local. El Sinibald torrenc, d'avi de l'heroi de l'obra passa, en aquesta, a pare, i de provenir d'una família pagesa de la nostra vila a provenir d'una família respectable de Barcelona; serveixi això a tall d'exemple. (M.PV).

—BALCELLS, Albert, *Rafael Campalans, socialisme català*, Biblioteca Abat Oliva, 38, Publicaicons de l'Abàdia de Montserrat, Montserrat 1985.

Extens estudi biogràfic i divulgador de les teories polítiques de Rafael Campalans, que conté diversos textos del polític i assagista català dels temps de la República. Campalans, que havia nascut a Barcelona el 1887, va morir, negat, al «racó de l'art» de la platja de Torredembarrà el 1933. Aquest volum és il·lustrat per un bon nombre de fotografies, una de les quals correspon a la nostra vila i a l'ofrena floral en motiu del primer aniversari de la seva mort, amb presència d'importants autoritats de la Generalitat Catalana. En el *Recull de Treballs 2* Emili Mercadé ofería una breu memòria personal d'aquests fets i l'any 1983 el Centre d'Estudis Sinibald de Mas commemorà el cinquantenari de la desaparició de Campalans amb una conferència del Vicepresident del Parlament de Catalunya, Isidre Molas. (M.PV).

—BATISTA, Antoni: *Salvador Espriu: Itinerari personal*, Tros de paper 8, Editorial Empúries, Barcelona, 1985.

Fins ara hem ressenyat llibres sobre Torredembarrà, o amb referències a la nostra vila; aquest cop encetem la ressenya de textos els autors dels quals hi tenen algun lligam. Aquest és el cas d'Antoni Batista, periodista barceloní amb relacions familiars diverses amb el poble Batista, la diada de Sant Jordi, poc després de la mort de l'il·lustre escriptor Salvador Espriu, treia al carrer aquest volum, un dels més venuts en aquelles dates, en el que aporta materials d'estudi per a un millor coneixement de la personalitat i obra espriuena. Sense oblidar la seva professió, aplega un seguit de xerrades amb l'anomenat poeta nacional de Catalunya, així com una sèrie d'entrevistes amb d'altres personatges del món de la cultura i la política que mantenien una amistat amb Espriu. Batista edita també diversos documents, alguns d'ells inèdits fins ara, com la fitxa policial de l'escriptor i poeta durant els anys del franquisme, de la que n'extreu els punts més importants i curiosos. (M.PV).

MUNTANER, Jordi; FERRER, Xavier i MARTINEZ-VILALTA, Albert:
Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra
Ketres Editora. Barcelona 1984. 322 pàgs.

Magnífic llibre, fruit de deu anys de treball de camp, on han intervingut 129 observadors de camp i 36 autors de textos. Senyala tots els ocells nidificants a Ca-

talunya i Andorra en mapes on s'indica en quadrants de 10 x 10 km. quines espècies ho fan. Això permet conèixer quae a la Rodalia del Baix Gaià hi nidifiquen 69 espècies, 14 en són probables i 6 més de possibles nidificants; en total 87 espècies, sobre les 214 que s'indiquen a tot Catalunya.

Inclou un annex amb la variació de la distribució d'algunes espècies al Penedès, on s'inclou Torredembarra i Rodalia. on podem comprovar l'espectacular i preocupant descens en la nidificació d'algunes espècies. (A.P.C.).

«Normes Subsidiàries i Complementàries de Plantejament de l'Àmbit de Competència de la Comissió d'Urbanisme de Tarragona». Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1983, 97 pàgs.

Opuscle de tipus tècnic i jurídic que recull les normes de regulació de l'exploració i l'ús del sòl a la «província» de Tarragona, amb alguns annexos documentals referits al tema. Torredembarra hi apareix com a P.G. (Pla General) en la figura de planejament recomanada segons acord de la comissió provincial d'urbanisme de Tarragona de data 13 de juny de 1979. Així mateix, en el catàleg del patrimoni arquitectònic històrico-artístic, típic o patrimonial (annex V), la vila té aquestes referències monumentals:

(...) 153. TORREDEMBARRA

C.1. Centre històric

E.1. Església parroquial

E.2. Castell

E.3. Torre

153. CLARÀ

C.1. Centre històric

E.1. Església parroquial

E.2. Castell

1. Torre del Castell

153. ELS MUNTS

C.1. Conjunt (...)

(C.M.V.)

ROVIRA, Salvador—J., i ANGUERA, Pere: «Història de Torredembarra. Segle XVIII-XX». Ajuntament de Torredembarra, 1984, 138 pàgs.

Primer recull de caire general, no monogràfic, que apareix sobre la història de la vila de Torredembarra. Tasca difícil i meritòria la dels dos doctors en història, en no comptar amb cap tipus de monografia prèvia important, referida directa-

ment a la vila, mancança que d'una manera o altra vé a solucionar aquesta Història. Salvador J. Rovira estudia el segle XVIII i les guerres Gran i del Francès, fent especial referència a la vida quotidiana i la gent del carrer de l'època. Pere Anguera és l'encarregat de l'època contemporània, dels segles XIX i XX i parteix d'una preocupació similar del poble, però amb una aportació de dades estadístiques més àmplies, també a causa de la mateixa època estudiada.

A aquestes dues parts les havia de precedir, en el projecte inicial, una primera dedicada a l'Edat Mitjana, que havia de ser escrita per Xavier Ricomà. Començada a engegar pel Centre d'Iniciatives i Turisme de la mateixa vila, aquest va haver-lo de deixar per raons econòmiques i el llibre va haver d'esperar un llarg període abans de sortir a la llum.

Limitats en espai des d'un principi (cinquanta fulls per cap) els autors fan, però, un treball profund, que és d'esperar que serveixi de base a altres obres genèriques o monografies. Prologada per Josep Bargalló Valls.

(C.M.V.)

**PUBLICACIONS DEL CENTRE D'ESTUDIS
«SINIBALD DE MAS»**

Sèrie Recull

- Recull de treballs-1 (1983)
- Recull de treballs-2 (1984)
- Recull de treballs-3 (1985-1986)

Sèrie Monografies

- El ball de Santa Rosalia
- Ranxets, la cuina a Torredembarra (EXHAURIT)

Sèrie Premi literari

- Bonança, oblades... i sípia, Josep Gual i Gallofré

Podem adquirir aquestes publicacions a:

**CENTRE D'ESTUDIS
«SINIBALD DE MAS»**

Apartat de Correus, 80

**TORREDEMBARRA
(Tarragona)**